

Օ տաղըդ անա դատար մէրդումէ կէնճ
ըլը տիհանըն աշմադսըլըն տէրեայի էլէմ-
էրէ դարդ օլարագ տուրմագ տա քէ չէնտ

—Սերգեյը բաշա հագրեթէրէն, բազար կրնիւ մայէյնը հիւանդանոց տալէն պուրուրուպ, Զաթը հագրեթի Բատիշահի հուղուրունա չըգըջ վէ պատէհու մէհիսի խառա կիթմիշ տիր:

—Իքիսի ֆերգաթին օլուուղու հալտէ սէքիզ գըթա սէֆալինի հարպիէնին, Ալինաէ պուրունան օսմանը թէ պատարընը հիւանդէ կլէմէք իւզընէ, եագընտա Սուլաթըրա սուլաթընա կիտէհէյի իշիտիւմիշ տիր:

(Ն Է Վ Ի Յ Է)

ԽԻՎԱՆԸՆ ԶԱՊԻՆ ՕԼՈՒՆՄԱՍԸ

Բուսլար, ալաֆրանկա յունիս 10 տա խիվա շէհրինի զապիթ իթտիւնէ:

Բուսա ասքընինին, խիվա շէհրինէ կիրտիլի կիւնիւնէ վիզիւսի կիւնիւ, խիվա խանը, խիվա շէհրինի թէքմիլ մէմալիքի իլէ պէրապէր, Բուսիա իմրէրաթ օրունա թէքք իտէհէյինի, ժէնէրալ Բոֆմանա պիլտիւմիշ վէ պուրունին իւզընինէ, ժէնէրալ միւսաթիւնէյինի ճէվապընէ ալապընան, խիվանըն մուսթաֆէզ ասաքընինտէն պիր թագըմ նէֆէր իլէ մագարըն հիւքիւմէթինի պըրապէր կիթմիշ տիր: Պուրունին իւզընինէ, խիվա շէհրին գաբուլարը ալապէր, թէքք պիր թիւֆէնէք պօշալթ մագազըն Բուսլար իլէրի կիրմիլէր: Պէրտաթը կրնիւ, Պէյիւք Բէթրօնուն տօղուղու կիւնիւնէ Բէթրօնին օլուուղունտէն, Բուսլար, հէյիսինտէն Էվիլէ խիվանը զապիթ իթմէք լիլէ գալըլըմը օլան միւսաթիւնէյինի իմրէրաթ օրուն վէ պուր սէֆէրտէ Էօյէն Բուսա ասքընինին իլէրի իլին, սօքազա ալապէր իտիլէն գուտաթը շէրիֆտէ հագըր պուրունաթա իտիլէր:

Յունիս 11 տէ, ժէնէրալ Բոֆման, Բիւրքիսթանըն Բուսիա գըթաթընտա վագը օլան Չէմքէնիթ շէհրինէ մախսուս թաթար չըգաթըպ, խիվանըն զապիթ իտիլմիշ օլմաթընը, Էմաթէ պուրունան իմրէրաթ օր Սէքստանտը հագըրէթիւնինէ պաթէլէկրաֆ պիլտիւմէսինի, օրանըն գօմանտանընա Էմր իլլէմիշ տիր:

Թէլէկրաֆ յունիս 28 տէ Սէն Բէթըրպուրիկա վաթը օլուուղ տուր, շէյիլէքի թէլէկրաֆը խիվաթան Չէմքէնիթէ կէթիւրմէք իլին 14-15 կիւն լազըմ կէլմիշ տիր:

ՂԱԶԷԹԱՆԱՐԸՆ ԱՍԼԸ

Ժուրնալ տէ Տէպա զագէթաթը, զագէթաթըն ասլը (ծագում) հագընտա աթիտէքի մուհիմ մալիւմաթընը վիրմիշ տիր:

Նաթըքի մալիւմ տիր, Չինիլէր, քիթապ վէ զագէթաթ պատմագ ճիհէթի իլէ, սալիւր միլիթէրի կէլմիշ տիր:

Բիթապ պատմագ սանաթը, Էգմինէյի գաթիմէտէն պէրու, Թաթարիսթան, Չին վէ Ճաթօնտա վար իտի: Ճէրհ օլունաթագ շէհատէթիւնի թաթարգ օլունաթագունա կէթիւ, Չինիլէր, Էլիւնիւնա արքն պաշապընէնա ալապէր սաթիլի օլուպ, օնունա ճու աթաթա իսէ օտունտան եարըլըն եագըլար գուլլանըլար իտի:

Մօթէլէնէր տէր քի Չինիլէր, պիլգտէն պիւն սէնէ Էվիլէ մաթպատա մալիք իտիլէր: Պիւնաթէն ալէյ, Չինտէ զայիթ Էսքի վագըթըրտա ըրալէ վէ քիթապ թապ ունէր օլունաթագ տուր:

Բոմաթա զագէթաթ իհաթա օլունաթագա, պաշապ պիր շէյ եագմաթըպ, իլլա, Սէնաթ օ մէհիսինին մագպաթալարըն, Էօյն վէ տօղանըրը, վէ պիրիպիլէրինի պօշաթա գաթը վէ

Էրքէթիւնի, վէ Բոմաթա կէլէն Էնէնէ պիլէրին խիվէրինի, վէ պուրաթըն, Էթին վէ Էնէնէնէ տալիւր շէյիլէրին ֆիւսաթըն եագարար իտի:

Օրթա ասաթա, Բուհպան թագըմը կիւնիւք վագալարը գալէմէ ալըպ, օ վագթին տաթալարը, մէգըլար գալէմէ ալընան ըրալէլէր վագըթաթընա քէսպի մալիւմաթ իտէրէր իտի:

Իլք զագէթա, Էանի Մէրքիւր տը Պըրանա զագէթաթը, 1605 սէնէսինտէ թապ ունէր օլունաթագ, Էլի սէնէ տէլմաթ իթտիւնէն սօնրա, Էանի 1664 սէնէսինտէ իթտիլ իթտի վէ 1672 սէնէսինտէ Մէրքիւր Կալան իսթիլէ Էնէնիւնէն պաթըլմաթա պաշաթըպ, 1710 սէնէսինտէ տէլմաթ իթտի:

1631 սէնէսին տալիլ ալընտա, օն իւլիւնիւն Լուինին հէնիւնաթ սալթանաթընտա, Ռէնթօ նամ տօքթօր, Կագէթ տը Պըրանա իսթիլ վէ 1665 տէ, Բարլաթիւն օ ագաթընտան Տէնի տը Սալօ, Ժուրնալ տէ Սալթան իսթիլէ պիր գալէթա չըգաթըրաթ:

Գըրալէն ճէրրահը օլան Նիքօլա տը Պըրէնի, 1679 սէնէսինտէ, Բարիւտէ պիր հէքիլիք զագէթաթը չըգաթը, մէգըլար զագէթա, 1682 տէ ֆէսիս օլունաթագ:

Ճիլլիլէր, քէնտի Ժուրնալ տը Թըրէվու իսթիլտէ զագէթալարըն, 1701 տէ չըգաթըրաթ:

1800 յունիս 17 տէ Պրանա հիւքիւմէթինին ընտի զագէթաթը օլան Մօնիթէօր նամ զագէթաթըն իլք Նիւնիսի, 1789 սէնէսին մալիսին 5 ինտէնէյի օլունաթագ:

Պրանա իսթիլաթ պաշ կէթիւնէրի կէթիւնէր, հէր պիր Էթքեթա սահիպի, քէնտուկէ մախսուս ալը զագէթաթ պուրունաթա աթու իտիպ, պիր չօք զագէթալար չըգաթը տը:

Խիլիլէրաթա ըլիթիլգաթան պաշա իտէր իլք ըրալէ, 1588 սէնէսինտէ թապ ունէր օլունաթագ տուր: Մէգքիւր զագէթաթըն իսթի, Մէրքիւր Անիլէ իտի:

Խիլիլէրաթա նէյի օլունաթագ իլք զագէթա, 1642 սէնէսին յունիս ալը պիրինտէ Մէրքիւրիւս Օլիթիւպս իսթիլէ օլունաթագ հալտէ, Օքսթօրտա Բուհիւմալի զուհուր իլլէմիշ տիր:

Լիլպօնտա իլք զագէթա, 1649 տա, վէ Պըրիւսէլտէ 1651 սէնէսին յունիս ալը պէլինտէ Պրանաթը լիսանը իլէ, վէ Լէյրգիկաթ 1664 տէ վէ Պաթընտա 1721 տէ վէ Բուսիաթա 1755 տէ թապ ունէր օլունաթագ տուր:

ՏԷՆԻՉ ՀԱՄԱՄԼԱՐԸ

Համալար, գաթիմաթէն պէրու տիւնեթըն քեթիլի Էհալիլէրի ինտինտէ, ալէսաթիլի սէհէթէ միւսֆիտ պիր թէտալիւր սանըլըն տը:

Պագաթ պիլք պուրաթա միւսթէլիֆ համալարըն, Էանի կէրէք ալ վէ չօք սընագ, վէ կէրէք կօշը, վէ կէրէք գուրու համալարըն վէ զայիլիւ իւզըրինէ սէյիլմէքիլքաթէն սարֆը նագար իլէ, Էալընը տէնիլ համալարըն իւզըրինէ սէյիլմէքիլիլքաթի տաթ իտէրիլ:

Էլիւր տիւնեթաթ, քէնտի կիւզըլ մէվգըթընա պէյիլք պիր մէնֆաթ հուսուկէ կէթիւրմէք իլին Էն զիւնտէ միւսֆիտ սանըլըն պիր շէհրի վար իսէ, օ տալի պիլիլ շէհրիլիլ, Էանի իսթանպօլ օլունաթագ շիւրհէտէն միւս թալիլ տիր:

Խիլիլաթա, տէյիլ Էալընը թէհայիլէրէ շաթան օլան Պօղալիլ մէվգըթը, իլլա Գաթըքէյ, վէ Ատալար

վէ Մագըրէթ օլ կիւպի մէվգըլարը կիւզէլ օլան գաթիլէրիլէ պէրապէր, մէգըլար մահէլլէրտէ իգաթէթ իտէնէլէրէ միւսֆիտ օլմագաթա տը:

Էլիւր տէնիլ համալարըն վիւնաթա զագէթիլէրի իւզըրինէ պէյիլք պիր թէհայիլ վար իսէ, ալիլագ իւզըրինէ տալի ֆայիտէլի պիր թէհասիլլէրի օլմալը տը: Գիւրա, պուր կիւնէր կիւն տէնիլ համալարըն կիրէն հէր աթաթէն Էլպէթիլէ պիր խաթալըլը վէ Էալաթ իլլէթի վար տէյիլ պիր իլլէթիլ: հաթա. տէնիլք կիրէնէլէրին պիր չօղու, Էալընը տէնիլք չօք տէֆա վուզուկէ կէլմէքտէ օլան պաղը թօհաթ վագալարըն սէյիլ ու թէհասիլ իտէրէք, քէնտիլէրինի Էլլէնտիրմէք վէ ալաթագ տէֆիլ զամ իթմէք Նիւնէթիլլէ տէնիլք կիրմէքտէ օլունաթագը մալիլմիլ մամի տիր:

Պուր միւսաթիլլէ, պիր ալիլմ հէքիլին քէնտի պիր միւլթէրիսին վէրմիլ օլունաթագ նաթիլմէք պէնտի իտէրիլմ, շէյիլէք, մէրգու, տէնիլք կիրմէք իլին գանդի մէվգընը քէնտիսին ֆայիտէլի օլունաթագը հէքիլմէ սիւալ իլլէտիլքտէ, միւսաթիլլէ, քէնտիսին գանդը մէվգըտան խօշալըն իսէ, օրաթա կիրմէսինի մէրգու միւլթէրիլէ նաթիլմէք իլլէմիշ տիր:

Հէր նէ հալ իսէ, պուր պապտէ պագը միւլթէպէր հէքիլէրին վէրալիլ, վէ ինքաթ մուլթագ սուրէթտէ իգթիլա իթտիլի ումուլի գալիտէլիլիլ տիր իլլ զիլք պէնտի իտէրիլ:

Լօնտ նամ հէքիլին գալիլինէ, տէնիլ համալարըն խօշալընտըլը հալտէ կիրմէլի, Էօգսա կիրմէլիլ:

Տէնիլ համալարըն. ալէսաթիլլէ ինտըլմաթագ տէրհէտէ թէհայիլ կէթիւրիւր. հէր քէս պիրիլք, տէնիլք կիրմէլիլ իլք կիւնէրտէ ումուլմէն պիր Էօրկուլուգ վէ պիր սըգընթա տուրալար, վէ պագը քէրէ տալի տուլլուլարը թահիլիլ տէր, ինտանտէրտիսին ընիլին թէպիլ իտէր, վէ իլթահը ալըլը, Սինիլէրի գուլլէթիլ օլան գաթընար վէ չօնուգըր տէնիլք կիրտիլք իւզըրինէ պիր սընագըլգ կէլիլ, պուր հալտէ պիր գալիւն ըհաթ վագըթ կէլիլմէլի տիր:

Պագըլար տալի տէնիլք կիրտիլքտէ, Էիւրէլէրի վէ նագըլտաթալարըն շիտաթիլիլէ վուրուր, վէ մախսուլարընա տօգանըր:

Պագաթ պուր տէտիլէրիմիլ 10-15 կիւն սօնրա քեթիլլէն նապէտիտ օլուպ, Էալընը կէրէք Էնէնի հագմ իթտիլմէք վէ կէրէք թէվէլիլ իթտիլմէք մախսուս օլան (ճիւղալիլ) ալալար թահիլ օլունաթագ պիր հալտէ գալըր, վէ Էն զիւնտէ գուլլէթիլ օլանարըն գուլլէթիլ կիրտիլքտէ Էնիլէ կէլիլ: Պագը տաթալար Էօյլէ ինտմագաթա տըլար քի, թէրիլ թէրիլ տէնիլք կիրմէք իլի տէյիլ տիր. պուր Էանըլ տըր, իլլա Էալընը պիր աթաթ Էօրկուլ օլունաթագ հալտէ տէնիլք կիրտիլքտէ, ֆէնա նէթիլէլէր զուհուրա կէլիլ: Պուր խուսուլարտա մալիլմաթը քեթալիպ, տէնիլին սուկու վէ հալաթը իւզըրինէ պիր ըրալէ գալէմէ ալմը օլունաթագ, մէգըլար ըրալտէ սէյիլտիլիլնէ նէնէպէն, գանը ալ օլան տաթալար տէնիլք կիրմէք տալիլա իլի օլունաթագ, պէնիլ սուլուն օլունաթագ իլին իսէ, ալ վէ Էալաթա ալա ֆայիտէլի օլունաթագ Էիւն ու գուլլէթիլիլ Էնիլէ տէ օլան համիլէ գաթընար Էա հիլ տէնիլք կիրմէլիլ տիրէր, վէ Էալաթա

կիրտիլէրի հալտէ, քէնտիլէրինի զիւնտէսիլլէ մուհաթագ իթմէլի տիրէր: Չօնուգ կէլիլէրէք քէնտի վիւնաթալարըն գալիլիլ տիրմիլ վէ թէվէլիլա իթտիլիլ ալալարըն գուլլէթիլ տէնիլ տիւլիլմիլ օլան գաթընար տէնիլք կիրտիլքտէ հէր պիր մուսթիւնտէն զիւնտէ վէ չարուգ սուրէթտէ քէսպի սըհէթիլ իտէպիլիլլէր:

Տէնիլ համալարըն շու աթիլտէք իսթալըլար իլին իլի տէյիլ տիր, Էանի, իլթիլաթըլ իսթալըլարընա, գան ճօղիւնուղունա, շիտաթիլիլ ճիւլէր իւֆիւնէթիլնէ, սինիլ ալըլաթընա, տաթաթա, սիտիք գապը իւֆիւնէթիլնէ, վէ սիտիլին չըգաթագ մահէլլին սըգըլըլաթաթա:

Ալէսաթիլլէ 35 տէֆա տէնիլք կիրմէք քեթիլ օլուպ, կիւնտէ պիր տէֆաթան զիւնտէ կիրմէք տալիլ զայիլթիլէնա տըր, Տէնիլք կիրմէնիլ վագթիլ Էօյլէտէն սօնրա սաթ 5 Է գաթաթա տըր, Էա կիւնտէլք Էնէլլինտէն սօնրա վէ Էալաթա տալիլ Էնէլլինտէն Էվիլէ:

Տէնիլք կիրտիլքտէ, Էիւզմէք տալիլ զայիլթիլլէ սըհէթիլ միւսֆիտ տիր, շէյիլէք պիր թաթաթաթան, սինիլլէր գուլլէթիլլէնտիլ հալտէ, տիլիլ թաթաթաթան տալիլ ինտանըն զիւնտէնտա տալիլ պագը վագալարտան հըֆքի տիր:

Պուր Էիւզմէք տալիլ զիւնտէսիլլէ պէյիլիլ սուլուն օլան գըլըլար վէ թապիլթա մուղալիլ հաթէթէթտէ պուրունան տէլիլգանըլարա ֆայիլթիլ օլուր, վէ պուր ֆայիլթիլ տալիլ Էլէ կէթիլմէլիլ Էնէլլինտէ մուլթիլագ օլունաթագը իլին, չունու տալիլ ունուլթա մաթաթըլ քի, հաթտէն զիւնտէ Էիւզմէք վիւնտի Էօրմագաթան տալիլ սաթըլմալը տըր: Նաթըլ քի պալէտաթ իշար իթմիլիլաթիլ, տէնիլք սուկուլուն սինիլլէր իւզըրինէ զիւնտէ իլլէ թէհասիլ օլուպ, տէյիլ Էալընը սուկուլն իլլինտէ պուրունան թուլլու անաթըր հալլ օլունաթագ անիլիլ գուլլէթիլնա տիրիլլէր, իլլա տէնիլք սուկու տալիլ ինտանըն զիւնտէսիլլէ զիւնտէսիլլէ սըգըլըլաթան տալիլ ֆայիլթիլ օլուր:

Տէնիլ համալարըն, պիր չօք միւլթէպէր հէքիլէրտէն իշար օլունան իսթալըլարտան մաթաթա, շու աթիլտէք իսթալըլարտա տալիլ ֆայիլթիլ տէլիլ օլունաթագը թաթաթիլ օլունաթագ տուր. Էանի, քէմիլք ալըլարընտան հուսուկէ կէլէն զագաթէթիլլէ, սըրաճաթա, գաթընարա մախսուս պագը իսթալըլարա, չօնուգ կէթիլմէք Էն վէ Էալաթա իսթալըլարտան զալիլթիլնէն գաթընարա, միտէ զագաթիլթիլնէ, սինտիլմէք մախսուս օլան ալալար ալըլարընա, վէ զայիլթիլմ վէ զայիլթիլլէ պէյիլիլ սինիլլէր: Սուրգ համալար տալիլ պալէտաթ զիլք օլունան իսթալըլար իլին իլի տիր:

(1. Թայմաթան իսթալաթա)